

Saksdokumenter:

KM 06.1/15 Høringsbrev av 25. mars 2014

KM 06.2/15 Vigsling og liturgisk drakt for kantorer – hørings sammendrag med konklusjoner

KM 06.3/15 Vigsling og liturgisk drakt for kantorer – Innstilling 1

Vigsling og liturgisk drakt for kantor

Merknader fra kirkemøtekomité A

Kantortjenestens egenart

Komiteen finner grunn til å fremheve den betydningsfulle gjerning våre kirkemusikere, både vigslede og ikke-vigslede, gjør gjennom kirkens år. Dette gjelder den tjenesten de gjør med orgel og andre instrumenter, og som ledere for tusenvis av korsangere i kirkens gudstjeneste- og kulturliv.

Musikken er en integrert del av kirkens gudstjeneste, ikke noe *ekstra*, en slags pryd man eventuelt kan velge. For å realisere dette gudstjenesteidealet, kreves personer som har evne og utdannelse til denne musiske gjerningen. Komiteen finner grunn til å vektlegge at dette ikke er noen fremmed faglighet, som hentes inn utenfra. Kirken definerer de tjenester som er nødvendige for dens liv. På dette grunnlag *kaller, utrunder, vigsler og sender* kirken personer til de ulike tjenestene. Slik er det også med musikertjenesten.

TV-programmet *Salmeboka minutt for minutt* var en unik synliggjøring av dette for brede lag av folket. Det gjelder både de kirkemusikerne som deltok, og de ca. 3000 korsangerne, som kom fra alle kanter i landet *for å synge salmer*.

Gjennom flere tiår har det vokst fram en tydelig bevissthet blant kirkemusikerne om at man gjennom kirkemusikertjenesten er en menighetsarbeider med medansvar for planleggingen og gjennomføringen av gudstjenestelivet, med valg av salmer og annen gudstjenestlig musikk fra kirkens rike tradisjon. Gjennom korvirksomhet og annet har denne tjenesten også en kateketisk, diakonal og forkynnende dimensjon.

Vigsling til tjeneste

Komiteen viser til det vedtaket Kirkemøtet gjorde i 1998 om vigsling til kantortjenesten (sak KM 10/98). Vigsling er knyttet til tittelen *kantor*, med de utdanningskrav som er beskrevet i tjenesteordning for kantorer (sak KM 7/04).

Komiteen finner grunn til å legge vekt på at vedtaket om vigsling til kantortjenesten ikke kom som et initiativ «ovenfra», fra kirkens ledelse. Det var et ønske som ble fremmet en rekke ganger av kirkemusikernes egne organer, og som ble befestet og utviklet gjennom en rekke grundige utredningsprosesser og endte opp i et enstemmig vedtak i Kirkemøtet. Disse prosessene er det redegjort for i hørings sammendraget.

Komiteen konstaterer imidlertid at ordningen med vigsling har blitt praktisert ulikt i de forskjellige bispedømmer. Delvis henger dette også sammen med motforestillinger blant kirkemusikerne, som ikke tidligere hadde kommet til uttrykk.

Høring

Kirkerådet fant etter samtale med yrkesorganisasjonene at det var behov for å utrede kateket- og kantortjenesten nærmere, med sikte på bruk av stola som liturgisk drakt for vigslede medarbeidere. Videre ønsket man å belyse hvordan den obligatoriske vigsling av kantorer i dag blir forstått og praktisert i bispedømmene.

Saken ble sendt på høring våren 2014. I høringsdokumentet ble det stilt opp to alternative forslag: 1. Å endre ordningen fra obligatorisk vigsling til en frivillig ordning med forbønn ved inngangen til tjenesten, eller 2. Å fastholde vigsling av kantor som obligatorisk ordning.

Komiteen har merket seg at flertallet av høringsinstansene har gått inn for å opprettholde ordningen med *vigsling*. Dette har fått støtte av Kirkerådets faglige organ Nemnd for gudstjenesteliv (sak NFG 16/2014). NFG uttrykker seg imidlertid slik: «NFG gir sin positive tilslutning til resultatet av høringen, men vil anbefale at man om vigsling av kantorer istedenfor *obligatorisk* bruker betegnelsen *normalordning*.»

Komiteen har merket seg at en rekke av de instansene som utgjør flertallet i høringen, uttaler seg på en måte som vanskelig kan tolkes som støtte til en *obligatorisk* ordning.

Bispemøtets tilråding

Bispemøtet har i sin uttalelse til saken (BM 33/2014) lagt vekt på at den som vigsles har et spesielt oppdrag fra kirken. Løftesavleggelsen rommer en forpliktelse overfor Gud og menigheten. Vigslingshandlingen er en engangshandling som er gyldig livet ut, og som er knyttet til tro, liv og lære. Den tjenesten en vigsles til, er på særskilt måte knyttet til kirkens grunnleggende oppdrag og liv. En slik tjeneste kan derfor ikke ensidig forstås som en frivillig handling. Det betyr at vigslingshandlingen «må være obligatorisk og gjelde for alle».

Når det gjelder kantortjenesten framholder Bispemøtet at denne tjenesten er «sentral i menighetens gudstjenestefeiring og krever særskilt kompetanse». Derfor støtter Bispemøtet «at kirken fortsatt vigsler til kantortjeneste». Det pekes videre på at en frivillig ordning, jfr begrepet *normalordning*, kommer i strid med vigslingens teologi.

På denne bakgrunn holder flertallet i komiteen fast på at kantortjenesten forutsetter vigsling, og at denne må betegnes og oppfattes som obligatorisk.

Komiteen merker seg for øvrig at Bispemøtet erkjenner at praksis ikke samsvarer fullt ut med ordningens intensjoner, og at det kan være aktuelt med dispensasjon i enkelte tilfeller, som for eksempel for utenlandske kirkemusikere som ikke er medlem i Den norske kirke.

Ulike titler

Komiteen påpeker at vigsling helt siden ordningen ble innført i 1998 har vært en forutsetning for å kunne bruke tittelen *kantor*. Vedtaket om Vigsling av kantor (KM 10/98) og den tilhørende tjenesteordningen innebærer at tittelen *kantor* forutsetter fireårig kirkemusikkutdanning og vigsling til tjenesten. Uten denne utdanningen og vigsling skulle ikke tittelen *kantor* anvendes. Komiteen er kjent med at kantortittelen var tatt i bruk før 1998. Noen har derfor hatt denne tittelen før ordningen med vigsling ble innført. Ordningen med vigsling til tjeneste ble gjort gjeldende fra 1. juni 1999. De som hadde påbegynt studiet før denne datoen, var ikke omfattet av ordningen. Men etter denne datoen vigsles det til kantorstilling. «Det betyr at man etter innføringen av vigsling for kantorer, fremdeles kan ansettes som organist uten vigsling.» heter det i 1998. Komiteen forutsetter at denne ordningen videreføres, selv om en er kjent med at disse titlene i dag delvis brukes på noe annerledes måte.

Komiteen har også registrert at i de senere år har en i menighetene tatt i bruk tittelen *kirkemusiker*, eventuelt *menighetsmusiker*. Dette er titler som ikke er like klart definert, men som i praksis åpner rom for et variert tjenestemønster.

En klargjøring av tittelbruken må komme på plass over tid i forbindelse med nye utdanningsplaner og kirkelige tiltak, som «Veien til vigslens tjeneste». Dette er avhengig av at kirken fastholder den vedtatte tittelbruken. Imidlertid får ikke noe i den saksbehandling som skjer nå, tilbakevirkende kraft. Det er altså ikke tale om at noen vil miste en tittel de har.

Liturgisk drakt

Bispemøtet åpnet i 2010 for at vigslende diakoner kan bruke skråstilt stola utenpå alba som liturgisk drakt (BM 03/10). I tilknytning til dette sa biskopene at det teologisk sett ikke var noe til hinder for at dette kunne gjelde også for kateket- og kantortjenesten. Kirkemøtet 2013 (KM 08/13) vedtok i tråd med Bispemøtets utredning å innføre bruk av skråstilt stola for diakoner. I forlengelsen av dette vedtaket ble det bedt om at bruk av skråstilt stola for vigslende kateketer og kantorer skulle fremmes for Kirkemøtet så snart som mulig. Allerede Kirkemøtet 2011 kalte stola for «vigslingsstegnet i vår kirke» og åpnet for bruk av skråstilt stola for alle de tre tjenestegruppene.

Stola bæres alltid utenpå alba. Komiteen anbefaler derfor at alba med skråstilt stola, hvilende på venstre skulder, blir liturgisk drakt for vigslens kantor. Den skråstilte stolaen er da tegnet på en vigslens tjeneste som ikke er prestedtjenesten.

Komiteen er klar over at liturgisk drakt kan kommunisere på ulikt vis. For noen kan det oppleves som fremmedgjørende og dermed skape avstand. Komiteen har imidlertid lagt vekt på at det først og fremst bidrar til en positiv synliggjøring av tjenesten. Liturgiske klær symboliserer ikke status. De retter oppmerksomheten mot tjenesten, og ikke mot hvordan den enkelte er kledd eller fremstår.

I tilknytning til den liturgiske drakten er komiteen opptatt av at praktiske hensyn ivaretas. Kirkerådet bør derfor utarbeide retningslinjer både for utforming og for bruk av drakten. Dette bør gjøres i samarbeid med kirkemusikerne.

Rekruttering og utdanning

Når det gjelder rekruttering, er komiteen klar over at det finnes ulike vurderinger om dette. Fra noen hold, blant annet fra utdanningsinstitusjonene, har en gitt uttrykk for frykt for at ordningen med vigslens vil virke hemmende. På den annen side kan det hevdes at når det skapes klarhet i hvordan tjenesten er ordnet, vil dette kunne virke stimulerende og dermed bidra til økt rekruttering. Komiteen vil anbefale at det arbeides videre med «Veien til vigslens tjeneste».

Et viktig rekrutteringstiltak vil trolig være å arbeide for flere større stillinger.

Kirkemusikerutdanningen forbereder til gudstjenestelivet i Den norske kirke. Komiteen vil derfor understreke nødvendigheten av at kirken står i dialog med utdanningsinstitusjonene og bidrar til utviklingen av et tjenlig undervisningsopplegg. Først og fremst er det nødvendig å ha nær kontakt om utformingen og forvaltningen av de fagene som i særlig grad er vigslingsforberedende: *liturgikk, hymnologi og bibelkunnskap og tros lære*. Men gudstjenestereformen med ny salmebok og ny liturgisk musikk har også gjort det nødvendig å gi signaler fra kirkens side om behovet for å kunne arbeide med både klassisk kirkemusikk og nyere musikkuttrykk.

Et mindretall

Når det gjelder selve spørsmålet om vigslens, har komiteen delt seg i et flertall (17) og et mindretall (2). Flertallet fremmer nedenstående forslag til vedtak. Mindretallet støtter mye i komiteens merknader, men går inn for følgende vedtak:

1. Ordningen med vigsling av kantor avsluttes. Den erstattes med en forbønnshandling ved innsettelse i stilling.
2. Kirkemøtet ber om at det arbeides videre med spørsmål knyttet til rekruttering, utdanning og forslag til styrking av kirkemusikertjenesten i menighetene på bakgrunn av høringsdokumentet og høringen.

Kirkemøtets vedtak

1. Det vigsles til kantortjeneste i Den norske kirke.
2. Det settes inn egnede tiltak for å styrke bevisstgjøring om og praktisering av ordningen.
3. Liturgisk drakt for vigslet kantor er alba med skråstilt stola. Kirkerådet bes om i samarbeid med kirkemusikerne å utarbeide nærmere retningslinjer for utforming og bruk av liturgisk drakt for kantor.
4. Kirkerådet bes om å revidere ordningen for «Vigsling til kantortjeneste» i tråd med endringene i hovedgudstjenestens liturgi, og følgende rubrikk legges inn under punkt 10, etter erklæringen om vigsling: *«Stolaen legges på den vigslede»*.
5. Kirkemøtet ber om at det arbeides videre med spørsmål knyttet til rekruttering, utdanning og forslag til styrking av kantortjenesten i menighetene på bakgrunn av høringsdokumentet og høringen.
6. Kirkemøtet oppfordrer Bispemøtet til å ta initiativ til å etablere en ordning for «Veien til vigslet tjeneste» for de vigslede stillingene i samarbeid med arbeidsgiverrepresentant for disse stillingene.